

POSTANOWIENIE

14 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marcin Łochowski

na posiedzeniu niejawnym 14 czerwca 2023 r. w Warszawie,
w sprawie z powództwa I.P.
przeciwko Bank spółce akcyjnej w W.
o ustalenie i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z 2 listopada 2022 r., I ACa 458/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz I. P. 5400 złotych zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank S.A. w W. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 2 listopada 2022 r., zaskarżając ten wyrok w całości, wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona, gdyż Sądy orzekające w sprawie błędnie ustaliły, że umowa kredytu łącząc strony jest nieważna, błędnie zasądziły dochodzoną przez powódkę kwotę, uwzględniły roszczenie odsetkowe oraz nie uwzględniły zgłoszonego zarzutu zatrzymania. Ponadto skarżący powołał się na występujące w sprawie istotne zagadnienia prawne:

1) Polegające na konieczności ustalenia skutków, jakie wywołuje ustalenie nieważności umowy kredytu/ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu wobec kredytobiorcy, który nie wytoczył powództwa, w szczególności, czy orzeczenie takie winno być poczytywane jako korzystne (a w konsekwencji wyrok zapadły na korzyść jednego z dłużników solidarnych zwalniałby pozostałych współdłużników, jeżeli uwzględnia zarzuty, które są im wszystkim wspólne, stosownie do dyspozycji art. 375 k.c.), czy też jako działanie na szkodę drugiego ze współdłużników solidarnych (a w konsekwencji działania jednego z dłużników solidarnych nie mogłyby szkodzić współdłużnikom, stosownie do dyspozycji art. 371 k.c.), czy też konieczne jest ustalenie, jaki jest stosunek współkredytobiorcy do sformułowanego roszczenia, czy je popiera czy nie, czy się z nim zgadza?

2) Czy dopuszczalne jest żądanie przez powoda zapłaty uiszczonych rat kapitałowo-odsetkowych, prowizji itd., w sytuacji gdy powód na mocy aneksu nr 3 z 21 listopada 2012 r. do umowy kredytu rozpoczął spłatę zadłużenia bezpośrednio w walucie indeksacji, uiścił na rzecz banku kwotę wyrażoną w CHF, a następnie żądał zwrotu na drodze postępowania sądowego wpłaconych przez siebie kwot, które to roszczenie zostało uwzględnione przez sądy orzekające, uzyskując z tego tytułu dodatkową korzyść majątkową w postaci różnicy między równowartością kwoty w złotych przeznaczoną na nabycie franków szwajcarskich (CHF) wykorzystywanych na spłaty dokonywane w trakcie realizacji umowy kredytu, a wartością równowartości w złotych zasądzonej kwoty w CHF z dnia realizacji przez bank wyroku, bezpodstawnie się wzbogacając kosztem pozwanego banku, a zatem nie sposób uznać, iż dokonane przez Sądy orzekające w sprawie rozliczenie spornej umowy kredytu dokonane zostało w sposób prawidłowy?

3) Czy dopuszczalne jest ograniczanie się przez sąd jedynie do zapytania powoda, czy jest świadom skutków ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu, bez jednoczesnego zwrócenia uwagi przez sąd na rodzaj i wysokość roszczeń pozwanego banku (roszczenie o zwrot udzielonego kapitału oraz tzw. wynagrodzenia za korzystanie z kapitału) i tym samym narażenia powoda jako konsumenta na szczególnie szkodliwe skutki w postaci konieczności pełnego rozliczenia się z bankiem, w szczególności w obliczu obowiązku sądu co

do poinformowania konsumenta o potencjalnych skutkach wyeliminowania z umowy postanowień abuzywnych, co implikować może ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z niej wynikającego oraz faktu, iż to konsument będzie obciążony tymi skutkami i winien – zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – wyrazić na przedmiotowe świadomą zgodę oraz zaniechanie stosownego poinformowania drugiego z kredytobiorców?

4) Czy dopuszczalne i skuteczne jest podniesienie przez pozwanego, nieuznającego powództwa w zakresie roszczenia o ustalenie nieistnienia umowy kredytu indeksowanego – w ramach kaskadowej linii obrony – zarzutu potrącenia swojej wierzytelności na wypadek ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z powodu nieważności całej umowy kredytu przez sąd badający sprawę, w tym w szczególności przy uwzględnieniu zagadnienia, czy zgłoszony w toku sprawy procesowy zarzut potrącenia – oparty na dyspozycji art. 203¹ k.p.c. – wywiera jednocześnie skutki o charakterze materialnoprawnym i procesowym bez konieczności składania jakiegokolwiek dodatkowego oświadczenia o potrąceniu o charakterze materialnoprawnym, a także zagadnienia odnoszącego się do momentu postawienia w stan wymagalności roszczenia restytucyjnego pozwanego banku (o zwrot wypłaconego kapitału) istniejącego względem powoda, stanowiącego podstawę zgłaszanego zarzutu potrącenia, wynikającego z ustalenia nieistnienia stosunku prawnego z powodu nieważności całej umowy kredytu, przy uwzględnieniu tzw. teorii bezskuteczności zawieszanej?

5) Czy jeśli na mocy aneksu umożliwiającego spłatę zadłużenia bezpośrednio w CHF, strony dobrowolnie, w związku z wątpliwościami co do skuteczności postanowień umowy kredytu, wyeliminowały postanowienie kwestionowane treścią pozwu jako abuzywne, możliwe jest badanie i ewentualne stwierdzenie abuzywności takich postanowień umownych?

Pozwany wskazał też na potrzebę wykładni przepisów w postaci: art. 385¹ § 1 i 2, art. 385¹ § 1 i 2 w zw. z art. 410 § 1 w zw. z art. 405, art. 498 i 499 k.c. w zw. z art. 203¹ k.p.c. i w zw. z art. 455 k.c. w zw. z art. 91 k.p.c.

W odpowiedzi na skargę powódka wносиła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone nią orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jure, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (zob. postanowienia SN: z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01; z 17 października 2001 r., I PKN 157/01). Skarżący powinien wykazać kwalifikowaną postać naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, widoczną *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawnej (postanowienie SN z 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09). Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (postanowienie SN z 7 maja 2010 r., V CSK 459/09).

Skarżący nie wykazał, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Po pierwsze, z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wynika wprost, które przepisy miałyby zostać naruszone przez Sąd Apelacyjny w sposób kwalifikowany.

Po drugie, mnogość orzecznictwa Sądu Najwyższego i TSUE dotycząca umów kredytów indeksowanych lub denominowanych do waluty obcej oraz zawartych w nich klauzul przeliczeniowych, w tym również skutków ich usunięcia z umów, wskazuje na znaczną złożoność prawną poruszanych problemów, co z kolei wyklucza uznanie wniesionej przez pozwanego skargi kasacyjnej za oczywiście uzasadnioną. Nie sposób przy tym przyjąć, że skarga kasacyjna licząca 80 stron, w której skarżący podnosi kilkanaście zarzutów, przedstawiając obszerną argumentację, może być uznana za oczywiście uzasadnioną. Wprost przeciwnie, liczne zarzuty i rozbudowana argumentacja skarżącego wskazuje na istnienie wielu skomplikowanych zagadnień prawnych, mających wpływ na zaskarżone rozstrzygnięcie.

Natomiast istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotychczas w orzecznictwie, którego wyjaśnienie może przyczynić się do rozwoju prawa. Zagadnienie prawne powinno, przede wszystkim, być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (postanowienie SN z 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01), a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienia SN: z 15 października 2002 r., III CZP 66/02; z 22 października 2002 r., III CZP 64/02; z 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08).

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie wykładni przepisów prawa budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga zaś wykazania, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, jest przedmiotem rozbieżnej wykładni w orzecznictwie i na czym rozbieżność ta polega, co wymaga przytoczenia orzeczeń sądów wydanych w takich samych lub istotnie zbliżonych stanach faktycznych, względnie, jaki konkretny przepis prawa, zastosowany w danej sprawie, wymaga interpretacji ze strony Sądu Najwyższego, z czego potrzeba ta wynika i z jakich powodów dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa jest w tej mierze niewystarczający. Nieodzowne jest ponadto, podobnie jak w przypadku przyczyny kasacyjnej określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., wykazanie związku między oczekiwaną od Sądu Najwyższego wykładnią prawa a wynikiem postępowania kasacyjnego (zob. np. postanowienia SN: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14; z 19 czerwca 2018 r., IV CSK 56/18).

Po pierwsze, skarżący w zakresie zarówno pierwszej, jak i drugiej przesłanki kasacyjnej nie sporządził w sposób prawidłowy uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania. Pozwany już na wstępie uzasadnienia wskazał, że przedstawi syntetyczne uzasadnienie dla poszczególnych argumentów przemawiających za przyjęciem skargi do rozpoznania (w wybranych punktach łącznie dla kilku zagadnień), natomiast szersza, szczegółowa argumentacja prawna,

zostanie przedstawiona w kolejnych punktach skargi zawierających uzasadnienie zarzutów (k. 16 skargi kasacyjnej). Nie jest jednak rolą Sądu Najwyższego poszukiwanie argumentów uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w treści uzasadnienia skargi, a zwłaszcza podstaw kasacyjnych, jeżeli strona nie powołała ich we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania (postanowienia SN: z 5 kwietnia 2017 r., II CSK 688/16; z 4 lipca 2017 r., III CSK 64/17; z 10 maja 2018 r., I CSK 800/17).

Po drugie, sformułowane przez skarżącego zagadnienia prawne nie mają charakteru uniwersalnego, o czym przekonuje ich szczegółowość i silne powiązanie z konkretnym stanem faktycznym, co oznacza, że znaczenie tych zagadnień nie wykracza poza niniejszą sprawę. W drugim, trzecim oraz czwartym z przedstawionych zagadnień zawarte jest odwołanie do konkretnej sytuacji prawnej powoda lub pozwanego.

Po trzecie, wszystkie zagadnienie prawne zostały sformułowane w związku z wykładnią wskazanych w skardze przepisów prawa. Nie jest natomiast możliwe, aby ten sam przepis stanowił podstawę dla przesłanek kasacyjnych z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Skarżący w sposób nieuprawniony łączy obie przesłanki.

Po czwarte, łączenie przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego lub potrzebą wykładni przepisów jest wykluczone. Sąd Najwyższy wielokrotnie zwracał już uwagę, że jednocześnie uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza przyjęcie, że skarga jest oczywiście uzasadniona. Nie jest możliwa sytuacja, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (postanowienie SN z 26 listopada 2013 r., I UK 291/13). Co jest sporne nie może być przecież oczywiste (postanowienie SN z 9 kwietnia 2014 r., V CSK 383/13).

Po piąte, skarżący zdaje się nie dostrzegać, że wskazywane przez niego zagadnienia były w ostatnim czasie przedmiotem licznych wypowiedzi Sądu

Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Taka konstrukcja skargi, ignorująca aktualne orzecznictwo, musi budzić stanowczy sprzeciw. Skarżący nie wyjaśnił przy tym, dlaczego ten obszerny dorobek orzecznictwa jest niewystarczający do rozstrzygnięcia sformułowanych w skardze zagadnień prawnych.

Według Sądu Najwyższego, nie ma przy tym innych przyczyn uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, w szczególności nieważności postępowania (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, a stosownie do art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie obciążył skarżącego kosztami postępowania kasacyjnego.